

УДК 336.225

DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V51\(2025\)-24](https://doi.org/10.31521/modecon.V51(2025)-24)

Сарана Л. А., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова, м. Черкаси, Україна

ORCID ID: 0000-0003-0987-0064

e-mail: S_lesya@ukr.net

Занаєв О. О., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова, м. Черкаси, Україна

ORCID ID: 0009-0008-6362-9160

e-mail: S_lesya@ukr.net

Особливості адміністрування податків в Україні

Анотація. У статті досліджено особливості функціонування системи адміністрування податків в Україні в сучасних умовах. Визначено значення податкового адміністрування у реалізації фінансової політики держави, забезпеченні бюджетної стабільності та виконанні програм соціально-економічного розвитку за фінансування державного бюджету. Проаналізовано динаміку податкових надходжень, а також чинники, що вплинули на її зміну в умовах воєнного стану, викликів безпеки, загалом, та розвитку підприємницької діяльності, зокрема. У роботі акцентовано увагу на ролі оподаткування як важеля державного впливу на соціально-економічні процеси в умовах сучасних викликів. Авторами обґрунтовано, що попри проблеми та загрози, податкова система продемонструвала достатній рівень гнучкості й здатність забезпечити базові потреби бюджету. Особливу увагу приділено трансформації процедур адміністрування податків у контексті імплементації цифрових інструментів; визначено переваги та обмеження трансформації податкової системи на основі цифровізації. У ході дослідження обґрунтовано актуальні проблеми функціонування податкової системи та визначено необхідність формування ефективного механізму податкового моніторингу, заснованого на сучасних технологіях, відкритості та прозорості.

Ключові слова: податки; адміністрування; особливості; інструменти; ефективність; воєнний стан; трансформація.

Sarana Lesya, Ph.D. in Economic Sciences, Associate Professor of the Finance Department, Private Higher Education Institution «Rauf Ablyazov East European University», Cherkasy, Ukraine

Zanayev Oleksandr, applicant for the third (educational and scientific) level of higher education, Private Higher Education Institution «Rauf Ablyazov East European University», Cherkasy, Ukraine

Peculiarities of Tax Administration in Ukraine

Abstract. Introduction. Tax administration plays a fundamental role in promoting economic sustainability, ensuring government revenue, and facilitating the redistribution of national wealth. In Ukraine, amid wartime disruptions and heightened macroeconomic volatility, the effectiveness of tax administration has become particularly significant. Given the dynamic shifts in business environments and fiscal policy priorities, the need for an adaptive, transparent, and technologically enabled tax system has grown exponentially.

Purpose. The article examines the unique characteristics of tax administration in Ukraine amidst ongoing economic instability and martial law. The article aims to analyze the evolution of tax administration mechanisms, their fiscal role, and the system's capacity to adapt during times of crisis. Particular focus is given to the implementation of tax benefits, the organization of tax controls, and the evolution of tax procedures introduced after 2022 in response to wartime challenges.

Methods. The study uses a combination of theoretical generalization, comparative analysis, and an empirical synthesis of statistical data on budget revenues from 2014 to 2024. The study also analyzes legislative changes and institutional mechanisms designed to optimize tax administration and evaluates digital mechanisms applied by Ukrainian tax authorities during wartime.

Results. The results indicate a stable recovery of tax revenues following the 2022 shock, driven by economic activity and targeted tax policy, with renewed fiscal inflows in 2023–2024. Key reforms were identified in areas such as the simplification of tax procedures, changes in audit and inspection practices, and the introduction of taxpayer support measures. The research emphasizes the importance of digital tax services in ensuring continuity of reporting, payment, and communication between the state and taxpayers during crises. However, significant challenges remain, including uneven access to digital infrastructure, cybersecurity risks, persistent informal economic activity, and complex tax legislation. Furthermore, tax evasion practices involving income concealment, inflated expenses, and misuse of benefits continue to undermine fiscal capacity and erode trust in tax institutions.

¹Стаття надійшла до редакції: 23.06.2025

Received: 23 June 2025

Conclusions. *Ukraine's tax administration is undergoing a structural transformation toward a service-oriented, technology-driven system. Future reforms should prioritize transparent monitoring, effective digital solutions, and striking a balance between supporting taxpayers and maintaining strict fiscal oversight. Developing a resilient, inclusive, and innovation-driven tax administration framework is essential for stabilizing public finances and fostering economic confidence during the post-war recovery period.*

Keywords: *taxes, administration, specifics, mechanisms, efficiency, state of armed conflict, transformation*

JEL Classification: H21, H30, O33.

Постановка проблеми. Адміністрування податків є важливою частиною механізму функціонування фінансово-економічної системи держави, що забезпечує формування дохідної частини бюджету та впливає на формування фіскальної практики та дисципліни платників податків. Сучасні виклики, що постають перед Україною та вітчизняною економікою вимагають від податкової системи підвищення рівня гнучкості, прозорості, цифрової готовності.

В Україні система податкового адміністрування перебуває у процесі активних змін та вдосконалення, з огляду на виклики воєнного часу, необхідність реалізації регуляторних механізмів та активної цифровізації суспільного життя. Використання електронних сервісів, автоматизованих систем обліку, онлайн-платформ та мобільних застосунків допомагає досягти вищого рівня оптимізації податкових відносин. Разом з тим, особливої уваги потребують ряд системних проблем, такі як: складність процедур, фрагментарність цифрових інструментів, недостатня інтеграція даних, ризики ухилення від сплати податків. Враховуючи важливість наповнення бюджету, податкової справедливості та зміцнення довіри до державних інституцій, дослідження сучасних особливостей адміністрування податків в Україні набуває особливої актуальності. Гіпотезою нашого дослідження є твердження, що підвищення ефективності адміністрування податків в Україні, в умовах воєнного стану та динамічних змін соціально-економічного середовища, можливе за рахунок оптимального поєднання інноваційних технологій, стандартизованих процедурних підходів та ефективності організаційно-правових механізмів податкового адміністрування. Така система повинна стати фундаментом економічного зростання та забезпечити зміцнення суспільної довіри до державних інститутів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наукова активність щодо системи адміністрування податків в Україні охоплює низку досліджень, які відображають основи податкової системи та висвітлюють сучасні тенденції формування ефективних податкових практик. Так, А. Крисоватий та Т. Томнюк [9] досліджують теоретичні та організаційні основи податкового адміністрування, зокрема принципи його ефективності та підходи до оцінки діяльності податкових органів. Теоретичні основи адміністрування податків аналізує у власних дослідженнях А. Христофоров [14], що розглядає категорію «податкове адміністрування» з позицій двох концепцій – управлінської та процесуальної, щоб

розмежувати поняття «податкове управління», «податкова політика», «податковий менеджмент». Прихильниками управлінської концепції, що передбачає тлумачення процесу адміністрування податків як складової системи державного управління є також О. Коваль, А. Соколовська, Ю. Щитнік [7; 13; 15]. Процесуальна концепція в основу податкового адміністрування покладає сукупність усіх податкових процедур, що передбачені податковим законодавством та спрямовані на забезпечення ефективного механізму надходження податкових платежів до державного бюджету діяльність суб'єктів податкових відносин [1; 11].

З огляду на швидкий розвиток цифрових технологій та їх впровадження у сферу податкових відносин, багато досліджень присвячені аналізу питань ефективності використання цифрових інструментів у податковому адмініструванні [5; 8; 10]. Автори наголошують на тому, що цифрові технології повинні забезпечувати високий рівень прозорості, оперативності та ефективності взаємодії між суб'єктами податкових відносин, сприяючи автоматизації та зменшенню ризиків зловживань і корупційних проявів. Тому, завданнями сучасної податкової політики є створення сприятливого бізнес-середовища, при неухильному дотриманні вимог податкового законодавства та підвищення ефективності адміністрування, шляхом зростання інституційної спроможності контролюючих органів, податкового контролю, якісного сервісу для платників податків [12].

Попри значну наукову увагу до розвитку системи податкового адміністрування в Україні, питання адміністрування податків залишаються актуальними з огляду на зміни податкового законодавства в реаліях воєнного стану подальшому розвитку цифрових технологій та наявності важливих викликів та загроз щодо надійності та ефективності процедур адміністрування. З огляду на це, дослідження особливостей адміністрування податків в Україні є актуальним та важливим для забезпечення прозорості податкової системи, поглиблення теоретичних основ формування доходів державного бюджету, адаптації фіскального адміністрування до умов цифровізації та формування фіскальної дисципліни платників податків.

Формулювання цілей дослідження. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні особливостей розвитку системи адміністрування податків в Україні в умовах сучасних викликів шляхом дослідження теоретико-методичних засад її формування,

організаційного забезпечення та функціонування. Досягнення поставленої мети потребує глибокого дослідження теоретичних основ та виокремлення особливостей адміністрування податків в Україні в контексті трансформації податкової системи, зокрема в умовах воєнного стану; обґрунтування значення цифровізації у підтримці ефективності адміністрування податків та визначення найважливіших напрямів підвищення ефективності податкового адміністрування в сучасних умовах економічного розвитку та безпекових викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній економічній системі адміністрування податків займає важливе місце, оскільки забезпечує реалізацію фіскальної політики, надходження доходів до державного бюджету, підтримання макроекономічної стабільності та сприяє економічному зростанню. Завдяки комплексному механізму, податкове адміністрування поєднує головних суб'єктів економічних відносин – державу, підприємства, домогосподарства – у процесі перерозподілу національного доходу через систему оподаткування. Ефективність адміністрування податків прямо впливає на темпи економічного зростання, конкурентоспроможність національної економіки, а також на економічну свободу та соціальну справедливість суспільства.

Повноцінне функціонування економіки є практично неможливим без ефективної системи адміністрування податків з огляду на наступні обставини. Ефективне податкове адміністрування

повинно: забезпечити фінансування базових державних програм у сфері освіти, охорони здоров'я, оборони, інфраструктури, тощо шляхом наповнення державного бюджету податковими надходженнями; сформувати належний рівень податкової справедливості та довіру до державних інституцій; забезпечити прозорість податкової системи, що є особливо важливим для формування інвестиційної привабливості національної економіки та економічного зростання [16, с. 549].

Адміністрування податків, як процес управління та процесуальна діяльність, визначається організаційно-правовими та аналітичними механізмами, що забезпечують реалізацію фіскальної політики. Важливими складовими адміністрування є контроль за дотриманням податкового законодавства, моніторинг виконання податкових зобов'язань, запобігання ухиленню від оподаткування, формування високого рівня податкової дисципліни [2].

Податкове адміністрування забезпечує реалізацію фіскальної функції національної економіки, шляхом забезпечення надходження до бюджету податкових платежів для фінансування державних витрат і стратегічних програм. Впродовж останніх років в Україні відбулися суттєві трансформації податкової системи, що сприяли підвищенню ефективності механізмів податкового адміністрування. Це, зокрема, підтверджується позитивною динамікою надходжень до державного бюджету України (рис. 1).

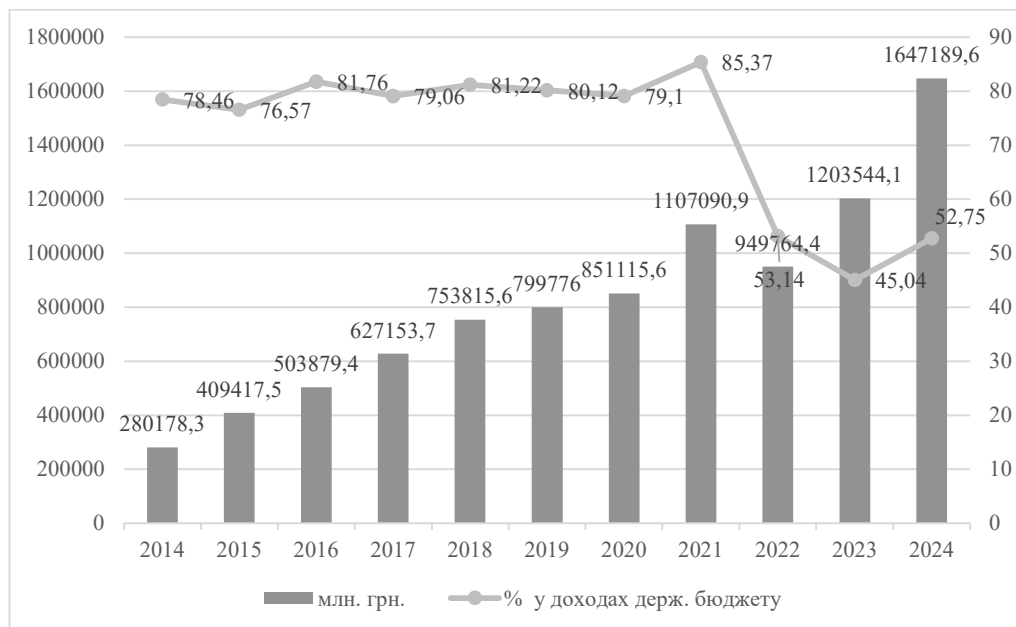

Рисунок 1 - Динаміка податкових надходжень до державного бюджету України, 2014-2024 рр.

Джерело: побудовано авторами із застосуванням інформації [4]

Стійке зростання податкових платежів впродовж 2014-2021 рр. супроводжувалось також і зростанням частки сплачених податків та зборів у дохідній частині державного бюджету України. Зміна динаміки відбулась у 2022 р., внаслідок чого обсяги податкових надходжень зазнали різких коливань, а їх частка у дохідній частині державного бюджету істотно зменшилась. Значною причиною такої динаміки стало повномасштабне вторгнення та розгортання військових дій на території України, внаслідок чого податкові надходження різко скоротились у 2022 р., але змогли відновитись у 2023 р. та значно зросли за підсумками 2024 р., що свідчить як про поживлення економічної діяльності, так і про стабілізацію функціонування податкової системи. Крім того, на зростання податкових надходжень до бюджету вплинули запроваджені після початку війни додаткові пільги та стимули для підтримки підприємницької діяльності. Зменшення частки податкової частини доходів бюджету можна пояснити суттєвим зростанням обсягів зовнішньої та внутрішньої фінансової допомоги.

В умовах воєнного стану податкова система виконує не лише фіскальні завдання, а й відіграє ключову роль у забезпеченні економічної стійкості та фінансуванні оборонних потреб. У 2022 р. відбулись зміни у всій системі податкового адміністрування –

від оновлення нормативно-правової бази оподаткування до трансформації процедур податкових перевірок (табл. 1). Таким чином, військові дії стали причиною для запровадження реформ у сфері оподаткування та актуалізували запровадження гнучких та адаптивних інструментів адміністрування податків.

Після прийняття Закону №3813-IX від 18 червня 2024 р. (запроваджений Законом №11084 від 13 березня 2024 року) було визначено особливості адміністрування податків для платників з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства («Клуб білого бізнесу») [6]. Зокрема, для таких платників до 31 грудня року припинення воєнного стану діють спеціальні умови адміністрування: контролюючі органи не проводять фактичні перевірки щодо зберігання пального для власних потреб, більшість позапланових та планових перевірок; терміни для перевірок з ПДВ скорочено від 5 до 10 днів; платник податкових зобов'язань має право отримати інформацію про податкові ризики та консультації щодо їх усунення протягом 5 днів з моменту звернення до податкових органів; платнику призначається комплаєнс-менеджер, який супроводжує, консультує та допомагає уникати податкових ризиків.

Таблиця 1 Зміни у процедурах адміністрування податків після запровадження воєнного стану в Україні

Складник	Характеристика змін
Податкові перевірки	Дозволено документальні планові перевірки для виробників/реалізаторів підкацізної продукції, грального бізнесу, фінансових послуг; нерезидентів і представництв, що мають ознаки ризику (низька сплата податку на прибуток, відсутність об'єкта оподаткування тощо). Позапланові перевірки дозволені: за зверненням платника; у разі порушень у сфері оподаткування нерезидентів, підкацізної продукції, ТЦУ, валютного законодавства тощо. Мораторій зберігається для: платників єдиного податку 1–2 груп; підприємств на окупованих або небезпечних територіях (з винятками). Зупинено строк давності для перевірок, які не проводяться через воєнний стан; відповідно, продовжено строки зберігання документів.
Втрата первинних документів	У разі втрати або неможливості вивезення первинних документів із територій бойових дій, платник податків має право подати до контролюючого органу повідомлення у довільній формі з описом обставин та переліком документів. Таке повідомлення дозволяє зберегти податкові показники та запроваджує мораторій на перевірки за відповідні періоди.
Відповідальність платників податкових зобов'язань	Звільнення від відповідальності за порушення строків сплати податків, подання звітності та реєстрації податкових накладних застосовується у разі документально підтвердженої неможливості виконання обов'язків. З 1 серпня 2023 року платники, які самостійно виправили помилки, що призвели до заниження зобов'язань, звільняються від штрафів і пені. Подання фінансової звітності з аудиторським висновком дозволено протягом 3 місяців після завершення воєнного стану без застосування санкцій.

Джерело: складено авторами з використанням [3]

На ефективність інструментів податкового адміністрування, що були запроваджені для забезпечення стійкості податкової системи в умовах викликів воєнного стану та нестабільності економічного розвитку, вплинули процеси цифровізації адміністрування податків. У випадках,

коли використання традиційних механізмів стало обмеженням, або ж неможливим, технологічні рішення стали основою функціонування податкової системи, зокрема через такі можливості:

– безперервність адміністрування (електронні податкові сервіси дозволили забезпечувати

подання звітності, реєстрацію накладних, сплату податків та інших процедур дистанційно, що особливо важливо для підприємців і бізнесів, які вимушено перемістилися через ведення бойових дій на українських територіях);

- оперативність реагування (завдяки цифровим інструментам податкові органи змогли швидко адаптувати адміністрування відповідно до змін у нормативно-правовій базі оподаткування, запровадити пільги, мораторії, нові форми звітності та механізми відшкодування ПДВ);
- зниження адміністративного навантаження (інструменти електронного документообігу, автоматичного формування звітності, взаємодія з банківськими системами значно спростили виконання податкових обов'язків платниками в умовах загроз та нестабільності).

Водночас поряд зі значними перевагами сучасних технологій адміністрування податків, слід визначити ряд проблем, що певною мірою гальмують трансформаційні зміни у цій сфері. Певні перешкоди можуть виникати внаслідок обмеженості цифрової інфраструктури, зокрема у деяких регіонах з низькими рівнями технологічної готовності, що певною мірою ускладнює доступ до сервісів електронного обслуговування платників податків. Дана проблема загострилася внаслідок пошкодження та руйнування інфраструктури під час війни. Крім того, часто недостатній рівень цифрової грамотності може знижувати ефективність використання цифрових інструментів, особливо на рівні мікробізнесу чи фізичних осіб. Великі обсяги цифрової інформації зумовлюють наявність ризиків кібератак та вразливості даних, що також може певною мірою стримувати масштабованість використання цифрових інструментів платниками податкових зобов'язань. Істотною проблемою на шляху ефективного адміністрування податків є ухилення від сплати податків через приховування або заниження доходів,

ведення подвійного обліку, штучне завищення витрат з метою зменшення бази оподаткування, неправомірне застосування податкових пільг і преференцій, тощо. Такі явища призводять до недоотримання державним бюджетом значної частки податкових надходжень, що обмежує фінансову спроможність держави у реалізації стратегічних програм економічного розвитку. Саме тому, головним завданням адміністрування податків в Україні на сучасному етапі є наявність дієвого механізму моніторингу та контролю за дотриманням податкового законодавства та відповідності податкових процедур встановленим нормам та вимогам. Важливою є інтеграція цифрових технологій, аналітика ризиків, дотримання податкової дисципліни для подальшого розвитку сервісної моделі адміністрування податків.

Висновки. У сучасній економічній системі України податкове адміністрування є важливим елементом сталого функціонування податкової системи, особливо в умовах воєнного стану та фінансових ризиків. За останні кілька років відбулись суттєві зміни у процесах адміністрування податків, зокрема зміни у правовому полі, методах контролю, механізмах перевірок і звітності. Частина з них стала результатом цифровізації податкової системи, деякі зміни були відповіддю на виклики воєнного стану та обмеження доступу до традиційних каналів адміністрування. Поряд з визначеними стримуючими чинниками подальшої трансформації податкової системи, зокрема технологічної обмеженості певних регіонів, загроз витоку податкової інформації, шахрайства чи ухилення від оподаткування, вітчизняна практика адміністрування податків демонструє значний прогрес, що визначається у формуванні належної податкової культури, гнучкості податкових інструментів та зростання рівня довіри до державних інституцій.

Література:

1. Бандурка О. М., Понікаров В. Д., Попова С. М. Податкове право: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 312 с.
2. Вінницька О. Теоретичні основи податкового адміністрування: основи фіскального управління. *Економічні горизонти*. 2024. №1 (27). С. 142-149. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.1\(27\).2024.299231](https://doi.org/10.31499/2616-5236.1(27).2024.299231).
3. Воєнний стан: зміни в оподаткуванні. KPMG Ukraine. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2024/09/voennyi-stan-zminy-v-opodatkuванні.html>.
4. Доходи держбюджету України. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/>.
5. Замасло О. Т., Зарівна А. В. Система електронного адміністрування податків в Україні в умовах глобальної цифровізації. *Бізнес Інформ*. 2024. №4. С. 244-252.
6. «Клуб білого бізнесу». KPMG Ukraine. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2024/08/klub-bilogo-biznesu-opublikovano-zakon.html>.
7. Коваль О.О. Поняття та система адміністрування податків та зборів в Україні. *Наше право*. 2015. №1. С. 159. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2015_1_30.
8. Колісник А. С. Дискусійні аспекти адміністрування податків, зборів, платежів в умовах цифровізації економіки. *Право та інноваційне суспільство*. 2022. №2 (17). С. 232-239. DOI: [https://doi.org/10.37772/2309-9275-2021-2\(17\)-31](https://doi.org/10.37772/2309-9275-2021-2(17)-31).
9. Крисоватий А. І. Томнюк Т. Л. Адміністрування податків в Україні: організація та напрями трансформації: монографія. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2012. 212 с.
10. Латковський П.П. Цифровізація податкового адміністрування в Україні: основні надбання та проблеми. *Економічна теорія та право*. 2024. №4 (59). С. 58-78.

11. Марченко В. Б. Щодо застосування терміна «адміністрування податків, зборів (обов'язкових платежів)» у Податковому кодексі України. *Часопис Київського університету права*. 2011. №1. С. 120-123.
12. Руцишин Н., Мединська Т., Олійник Н. Податкове ухилення в Україні: аналіз причин, економічних наслідків та заходи протидії. *Development Service Industry Management*. 2025. №1. С. 241-245. DOI: [https://doi.org/10.31891/dsim-2025-9\(33\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2025-9(33)).
13. Соколовська А. М. Податкова система держави: теорія і практика становлення. Київ: Знання-Прес, 2004. 454 с.
14. Христофоров А.Б. Щодо визначення адміністрування податків і зборів. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. 2018. № 3. С. 102-108. URL: https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/3_2018/20.pdf.
15. Щитник Ю. О. Сучасна система адміністрування податків в Україні. *Молодий вчений*. 2015. №2 (17). С. 156-158.
16. Ponomareva A. Theoretical and Methodological Grounds for the Modernization of the Tax Administration System. *European Research Studies Journal*. 2018. Vol. XXI. P. 544-552. DOI: <https://doi.org/10.35808/ERSJ/1204>.

References:

1. Bandurka, O. M., Ponikarov, V. D., & Popova, S. M. (2012). *Podatkove pravo: navch. posib*. Kyiv: Tsentr uchebovoi literatury.
2. Vinnytska, O. (2024). Teoretychni osnovy podatkovoho administruvannya: osnovy fiskalnoho upravlinnia. *Ekonomichni horyzonty*, (1), 142–149. [https://doi.org/10.31499/2616-5236.1\(27\).2024.299231](https://doi.org/10.31499/2616-5236.1(27).2024.299231).
3. Voennyi stan: zminy v opodatkuvanni. (2024). KPMG Ukraine. <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2024/09/voennyi-stan-zminy-v-opodatkuvanni.html>.
4. Dokhody derzhbiudzhetu Ukrainy. (n.d.). Minfin. <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/>.
5. Zamaslo, O. T., & Zarivna, A. V. (2024). Systema elektronnoho administruvannya podatkiv v Ukraini v umovakh hlobalnoi tsyfrovizatsii. *Biznes Inform*, (4), 244–252.
6. Klub biloho biznesu. (2024). KPMG Ukraine. <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2024/08/klub-biloho-biznesu-opublikovano-zakon.html>.
7. Koval, O. O. (2015). Poniattia ta systema administruvannya podatkiv ta zboriv v Ukraini. *Nashe pravo*, (1), 159. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2015_1_30.
8. Kolisnyk, A. S. (2022). Dyskusiini aspekty administruvannya podatkiv, zboriv, platezhiv v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky. *Pravo ta innovatsiine suspilstvo*, (2) [17], 232–239. [https://doi.org/10.37772/2309-9275-2021-2\(17\)-31](https://doi.org/10.37772/2309-9275-2021-2(17)-31).
9. Krysovatiy, A. I., & Tomniuk, T. L. (2012). *Administruvannya podatkiv v Ukraini: orhanizatsiia ta napriamy transformatsii: monohrafiia*. Ternopil: Ekonomichna dumka TNEU.
10. Latkovskiy, P. P. (2024). Tsyfrovizatsiia podatkovoho administruvannya v Ukraini: osnovni nadbannia ta problemy. *Ekonomichna teoriia ta pravo*, (4) [59], 58–78.
11. Marchenko, V. B. (2011). Shchodo zastosuвання терміна «адміністрування податків, зборів (обов'язкових платежів)» у Податковому кодексі України. *Часопис Київського університету права*, (1), 120–123.
12. Rushchysyn, N., Medynska, T., & Oliynyk, N. (2025). Podatkove ukhylennia v Ukraini: analiz prychyn, ekonomichnykh naslidkiv ta zakhody protydii. *Development Service Industry Management*, (1), 241–245. [https://doi.org/10.31891/dsim-2025-9\(33\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2025-9(33)).
13. Sokolovska, A. M. (2004). *Podatkova systema derzhavy: teoriia i praktyka stanovlennia*. Kyiv: Znannia-Pres.
14. Khrystoforov, A. B. (2018). Shchodo vyznachennia administruvannya podatkiv i zboriv. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho*, (3), 102–108 https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/3_2018/20.pdf.
15. Shchytnik, Yu. O. (2015). Suchasna systema administruvannya podatkiv v Ukraini. *Molodyi vchenyi*, (2) [17], 156–158.
16. Ponomareva, A. (2018). Theoretical and methodological grounds for the modernization of the tax administration system. *European Research Studies Journal*, 21, 544–552. <https://doi.org/10.35808/ERSJ/1204>.

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License